

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.022.01.2016
P/16/068

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/068 – Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę dużych aglomeracji miejskich na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Witold Wilk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/210/2016 z dnia 31 października 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1 – 2)
Jednostka kontrolowana	Katowickie Wodociągi Spółka Akcyjna w Katowicach ¹ , ul. Obrońców Westerplatte 89, 40 – 335 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Stanisław Krusz, Prezes Zarządu Spółki (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Spółka nie dysponowała aktualnym i formalnie obowiązującym planem dotyczącym zapewnienia zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej. Spółka posiadała wyłącznie projekt takiej dokumentacji, datowany na 2004 r., który do czasu kontroli NIK, nie został zatwierdzony i przyjęty jako obowiązujący. Ponadto, Spółka dysponowała nieobowiązującą dokumentacją planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych z 1998 r., której zawartość uległa znaczącej dezaktualizacji. Zarówno w projekcie dokumentacji z 2004 r., jak i w dokumentacji z 1998 r. nie określono potrzeb w zakresie alternatywnych ujęć wody oraz materiałów i sprzętu technicznego niezbędnych na wypadek braku możliwości dostaw wody siecią wodociągową, jak również charakterystyki zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia.

Prezydent Miasta nie ustalił dla Spółki zadania zapewnienia alternatywnych źródeł wody na wypadek braku dostaw wody siecią wodociągową. Pobór wody możliwy był jedynie z trzech zbiorników retencyjno-wyrównawczych Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach³, jednak Spółka nie posiadała żadnej umowy lub porozumienia z GPW na dostarczanie wody w warunkach specjalnych. Ilość wody możliwej do rozprowadzenia w ciągu doby – przy użyciu środków transportu będących w posiadaniu Spółki – kształtowała się na bardzo niskim poziomie, wynoszącym 105 m³, co pokrywało 2,5% niezbędnego⁴ i 4,9% minimalnego zapotrzebowania w wodę.

¹ Zwana dalej „Spółką”.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Zwanego dalej „GPW”.

⁴ Zgodnie z Krajowym Planem Zarządzania Kryzysowego (przypis nr 23), do zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych obywateli potrzeba od 7,5 do 15 litrów wody na dobę, w tym: woda niezbędna do przeżycia (w płynie i pokarmie) 2,5-3 litr/doba, praktyki podstawowej higieny 2-6 litr/doba, gotowanie żywności 3-6 litr/doba.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Plany reagowania na wypadek zdarzeń mogących w istotny sposób wpłynąć na stopień zaopatrzenia w wodę odbiorców Katowic

Opis stanu faktycznego

1.1. Spółka świadczyła usługi w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców Katowic. Jedynym akcjonariuszem Spółki było miasto Katowice. Spółka nie posiadała ujęć wodnych (podziemnych i powierzchniowych), studni awaryjnych, zbiorników wody czystej, stacji uzdatniania wody, jak również innych alternatywnych źródeł wody. Woda dostarczana poprzez sieć wodociągową Spółki pochodziła wyłącznie z GPW, tj. producenta i hurtowego dostawcy wody na Górnym Śląsku. Wodę transportowano siecią rurociągów magistralnych do sieciowych zbiorników retencyjno-wyrównawczych GPW, następnie wodę wychodzącą ze zbiorników przesyłano rurociągami magistralnymi do lokalnych sieci wodociągowych (należących do miejskich przedsiębiorstw wodociągowych), a pobór wody odbywał się w studniach wodomierzowych (punkty zakupowe wody). Spółka zawierała stosowne umowy cywilnoprawne na zakup wody. Wszyscy mieszkańcy Katowic zostali objęci zasięgiem sieci wodociągowej Spółki.

Miejska sieć wodociągowa podzielona została na autonomiczne strefy zasilane z niezależnych pojedynczych punktów poboru (studni wodomierzowych). Jak wskazał Dyrektor ds. Technicznych w Spółce, głównym celem podziału sieci wodociągowej na obszary było łatwe i precyzyjne rozliczanie strat wody oraz szybsze lokalizowanie nieprawidłowości występujących na sieci (awarie, nielegalne podłączenia). Dodatkowym atutem strefowania sieci była możliwość regulacji wysokości ciśnienia dla poszczególnych obszarów. W normalnych warunkach pracy wodociągu obszary stanowią odrębne szczelne strefy – woda wpływająca do sieci w ramach jednego obszaru nie przepływa do innego. W razie zagrożenia, np. skażenia wody, istniała możliwość wyłączenia tylko konkretnego obszaru bez konieczności zatrzymywania dostaw wody dla całego miasta.

(dowód: akta kontroli str. 6 – 23, 119 – 122, 271)

Spółka posiadała zezwolenie na prowadzenie działalności polegającej na zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków na obszarze miasta Katowice⁵. W zezwoleniu określono m.in. warunki wprowadzania ograniczeń dostarczania wody w przypadku jej niedoboru. I tak, w przypadku niedoboru wody spowodowanego ograniczoną przepustowością sieci wodociągowych, Spółka zobowiązana była do opracowania i wdrożenia programu dostaw wody, uwzględniającego rotacyjne ograniczenia lub przerwy w dostawach wody dla poszczególnych rejonów miasta, jak również poprzez ograniczenie zużycia wody na inne cele niż zaopatrzenie ludności. Natomiast w przypadku zaistnienia przerw w dostawach wody na skutek siły wyższej, a także zdarzeń nagłych, nieprzewidzianych i niezależnych od Spółki, takich jak: klęski żywiołowe, powódź, susza, skażenie ujęcia wody wyciekami paliw ciekłych z rurociągów lub zbiorników, Spółka zobowiązana była do:

- niezwłocznego poinformowania o zaistniałej sytuacji odbiorców w sposób zwyczajowo przyjęty,

⁵ Decyzja nr 1/2002 Prezydenta Miasta Katowice z 18 grudnia 2002 r. (GK.II.ES.6431-1/1/02) i decyzja nr 56/Ś/10 Prezydenta Miasta Katowice z 16 sierpnia 2010 r. o zmianie decyzji nr 1/2002 z 18 grudnia 2002 r. (zmiana decyzji polegała na zmianie oznaczenia przedsiębiorstwa, jego nazwy: z Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Katowicach na Katowickie Wodociągi Spółka Akcyjna. W pozostałym zakresie treść decyzji nie została zmieniona).

- uruchomienia zastępczych punktów poboru wody rozmieszczonych w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez odbiorców usług i opublikowania informacji o ich usytuowaniu,
- niezwłocznego przystąpienia do usuwania skutków awarii lub zdarzeń nagłych, bądź wynikających z działania siły wyższej.

(dowód: akta kontroli str. 6 – 11)

1.2. Rada Miasta Katowice, 20 grudnia 2007 r., uchwaliła *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie miasta Katowice*⁶. W zakresie minimalnego poziomu usług świadczonych przez Spółkę dotyczących dostarczania wody, Spółka zobowiązana była do zapewnienia: dostawy wody w ilości ustalonej w umowie zawartej z odbiorcą usług, minimalnego ciśnienia wody na przyłączy przy wodomierzu głównym (co najmniej 0,2 Mpa), wody zdatnej do spożycia przez ludzi odpowiadającej jakościowo wymaganiom określonym w przepisach wykonawczych do ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁷, regularnego prowadzenia kontroli jakości wody, sprawności technicznej urządzeń wodociągowych, budowy urządzeń wodociągowych w zakresie wynikającym z wieloletniego planu rozwoju i modernizacji.

W odniesieniu do standardu obsługi odbiorców usług i sposobu postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług lub odpowiednich parametrów świadczonych usług, zobowiązano Spółkę do:

- udzielania wszelkich istotnych informacji dotyczących: prawidłowego sposobu wykonywania umowy o zapatrzenie w wodę przez odbiorcę usług, występujących zakłóceń w dostawach wody i awarii urządzeń wodociągowych, planowanych przerw w świadczeniu usług. Spółkę zobowiązano do udzielania tych informacji telefonicznie, faksem lub za pośrednictwem elektronicznych środków przekazu w terminie nie dłuższym niż 3 dni, a w przypadku, gdy prośba o udzielenie informacji została złożona pisemnie, Spółka miała obowiązek udzielić informacji w tej samej formie w terminie 14 dni od daty jej otrzymania,
- informowania odbiorców usług o planowanych i nieplanowanych⁸ przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody, w sposób zwyczajowo przyjęty, z co najmniej 3-dniowym wyprzedzeniem,
- w razie planowanej lub zaistniałej przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin, Spółka miała obowiązek zapewnić zastępczy punkt poboru wody i poinformować o tym fakcie odbiorców usług, wskazując jego lokalizację,
- udostępnienia w siedzibie Spółki wszystkim zainteresowanym informacji dotyczących: aktualnej taryfy cen i stawek opłat, tekstu Regulaminu i ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę wraz z aktami wykonawczymi wydanymi na jej podstawie, wyników ostatnio przeprowadzonych analiz jakości wody.

Stosownie do postanowień Regulaminu, każdy odbiorca usług miał prawo zgłaszania reklamacji dotyczących sposobu wykonywania umowy przez Spółkę, w szczególności w zakresie ilości i jakości świadczonych usług oraz wysokości opłat za te usługi. Spółkę zobowiązano do rozpatrzenia reklamacji, bez zbędnej zwłoki, w terminie nie dłuższym niż 14 dni, od dnia jej złożenia. Odbiorca usług miał prawo do upustu w przypadku stwierdzenia faktu dostawy wody o obniżonej jakości lub zaniżonym ciśnieniu.

⁶ Uchwała nr XX/374/07 Rady Miasta Katowice z 20 grudnia 2007 r. w sprawie uchwalenia *Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie miasta Katowice*.

⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 139 ze zm., zwanej dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”.

⁸ O ile czas trwania nieplanowanej przerwy lub ograniczenia w dostawie wody przekracza 6 godzin.

W zakresie warunków dostawy wody na cele przeciwpożarowe, w Regulaminie postanowiono, że jej zapewnienie następuje na podstawie umowy zawieranej z jednostką straży pożarnej. Woda na cele przeciwpożarowe dostępna była z urządzeń wodociągowych, w szczególności hydrantów przeciwpożarowych zainstalowanych na sieci wodociągowej⁹. Ilość pobranej wody na cele przeciwpożarowe ustalana była na podstawie pisemnej informacji składanej przez jednostkę straży pożarnej w ustalonych okresach. Należności z tytułu pobranej wody regulowało miasto Katowice.

(dowód: akta kontroli str. 24 – 31)

1.3. Prezydent Miasta, 24 stycznia 1996 r., powierzył w drodze zarządzenia¹⁰, Rejonowemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w Katowicach¹¹ (od 2010 r. Katowickie Wodociągi S.A. w Katowicach) bezpośredni nadzór i koordynację zadań wynikających z „Zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”¹² oraz bezpośrednio wykonawstwo zadań planistycznych i dokumentacyjnych określonych w tych Zasadach. Przedmiotowe zarządzenie zostało wydane na podstawie zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych¹³. Wykonując zarządzenie Prezydenta Miasta, w sierpniu 1998 r. RPWiK opracowało *Dokumentację planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych – miasta Katowice*, zaakceptowaną przez Prezydenta Miasta.

Przedmiotowa dokumentacja zawierała m.in. dane o sieci wodociągowej, zapotrzebowaniu w wodę w warunkach normalnych i w okresie ograniczonych dostaw (z podziałem na: ludność, zakłady spożywcze, zakłady, których funkcjonowanie jest niezbędne dla zapewnienia ludności warunków do przetrwania, zakłady użyteczności publicznej, zwierzęta hodowlane, cele przeciwpożarowe). Natomiast w dokumentacji tej brak było charakterystyki zagrożeń w zakresie zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia, nie określono również potrzeb (braków) w zakresie alternatywnych ujęć wody oraz materiałów/sprzętu technicznego niezbędnych na wypadek braku możliwości dostaw wody siecią wodociągową.

Zawarte w *Dokumentacji planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych – miasta Katowice* informacje o zapotrzebowaniu w wodę oraz dane dotyczące sieci wodociągowej były nieaktualne. Od 1998 r. liczba mieszkańców Katowic uległa znacznemu zmniejszeniu (z 345 934 do 285 358 mieszkańców na 31 października 2016 r.), co skutkuje mniejszym zapotrzebowaniem na wodę. Również sieć wodociągowa uległa zmianie poprzez jej rozbudowę i modernizację. W 1998 r. pobór wody dostarczanej z GPW odbywał się w 51 studniach wodomierzowych, a w 2016 r. w 76 studniach wodomierzowych, w okresie tym przybyło sieci wodociągowej z 683,2 km do 1 046,7 km, zlikwidowano 10 hydroforni (zbiorników wody o łącznej pojemności 6 820 m³), wchodzących w skład miejskiej sieci wodociągowej.

⁹ W przypadku poboru wody na cele przeciwpożarowe z urządzeń wodociągowych, którymi woda była dostarczana dla innych odbiorców usług, jednostka straży pożarnej zobowiązana była do przekazania informacji o ilości pobranej wody.

¹⁰ Zarządzenie nr 2/OC/96 Prezydenta Katowic – Szefa Obrony Cywilnej Miasta z dnia 24 stycznia 1996 r. w sprawie zapewnienia funkcjonowania urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych na terenie miasta Katowice.

¹¹ Zwanemu dalej „RPWiK”.

¹² Stanowiących załącznik do zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych (M.P. Nr 59, poz. 663). Zarządzenie to zostało uchylone z dniem 30 marca 2001 r.

¹³ M.P. Nr 59, poz. 663, uchylone z dniem 30 marca 2001 r.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że dokumentacja z 1998 r. nie jest dokumentem obowiązującym, gdyż uchylono podstawę do jej sporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 13 – 20, 32 – 95)

Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Katowice, pismem z 24 września 2003 r., przekazał do RPWiK pismo z 10 września 2003 r. Dyrektora Wydziału Zarządzania Kryzysowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego zobowiązujące do aktualizacji dokumentacji planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych.

W odpowiedzi na pismo, RPWiK przygotowało w 2004 r. projekt *Dokumentacji planowanych działań zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych dla miasta Katowice* i przedłożyło do zatwierdzenia Prezydentowi Miasta. Projekt ten nie został jednak zatwierdzony. Pismem z 19 czerwca 2006 r. Naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Katowice zwrócił ww. projekt do RPWiK, wskazując na konieczność zaktualizowania treści dokumentu i dostosowania go do założeń przyjętych przez Prezydenta Miasta w dniu 1 czerwca 2006 r. (tj. pobór wody ze Stacji Uzdatniania Wody Dołowej KWK „Wujek” w Katowicach¹⁴ oraz zakup wody konfekcjonowanej od producentów). Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że dokumentacja z 2004 r. nie została dostosowana do tych założeń, gdyż zostały one ujęte w *Planie zarządzania kryzysowego miasta Katowice* z 2008 r.

NIK wskazuje, że ujęcie w *Planie zarządzania kryzysowego miasta Katowice* niektórych elementów związanych z zapewnieniem dostaw wody nie stanowiło wykonania, nałożonego na Spółkę, zadania w zakresie sporządzenia aktualnej dokumentacji obejmującej przedmiotowe zagadnienia. W *Planie zarządzania kryzysowego dla miasta Katowice*, w części dotyczącej zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną w sytuacji długotrwałego jej braku lub skażenia biologicznego/chemicznego, nie przedstawiono bowiem wszystkich informacji, o których mowa w *Zasadach zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych*, jak np.: zapotrzebowania na wodę w warunkach normalnych i w okresie ograniczonych dostaw, zestawienia publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę wraz z ich charakterystyką techniczną, schematu sieci wodociągowej z zaznaczeniem charakterystycznych elementów niezbędnych przy jego pracy w warunkach specjalnych, zaniechano określenia brakujących ilości w zakresie ujęć wody, studni awaryjnych lub też innych alternatywnych źródeł wody oraz materiałów i sprzętu technicznego niezbędnych na wypadek braku możliwości dostaw wody siecią wodociagową.

(dowód: akta kontroli str. 93 – 95, 123 – 179)

Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Katowice, pismem z 23 listopada 2016 r., tj. w trakcie kontroli NIK, zobowiązał Spółkę do opracowania, w terminie do 31 marca 2017 r., dokumentacji planowanych działań w celu zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych. Do swego pisma załączył pismo Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego z 19 sierpnia 2016 r. (przesłane do Urzędu Miasta Katowice za pomocą systemu e-PUAP), w którym ponownie zwrócono się do prezydentów miast, burmistrzów i wójtów województwa śląskiego z prośbą o opracowanie dokumentacji dotyczącej zapewnienia zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, zgodnie z *„Zasadami zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych”*, stanowiącymi załącznik

---

¹⁴ Zwanej dalej „SUWD”.

do ww. zarządzenia nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r.

(dowód: akta kontroli str. 180 – 181)

1.4. W *Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, będących w posiadaniu Katowickich Wodociągów S.A. na terenie miasta Katowice na lata 2014-2015* oraz w *Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, będących w posiadaniu Katowickich Wodociągów S.A. na terenie miasta Katowice na lata 2016-2017* nie ujęto przedsięwzięć związanych z zapewnieniem dostaw wody w przypadku braku możliwości dostarczenia jej siecią wodociągową. Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że Spółka nie planuje po 2017 r. takich przedsięwzięć inwestycyjnych, gdyż ma możliwość korzystania z trzech zbiorników retencyjno-wyrównawczych o łącznej pojemności 191 000 m³. Wskazał, że każde przedsięwzięcie inwestycyjne wiąże się ze wzrostem ceny dostawy wody dla odbiorców Katowic.

NIK wskazuje na ograniczoną możliwość korzystania ze zbiorników retencyjno-wyrównawczych GPW¹⁵, która wynika z faktu, iż Spółka posiada trzy cysterny o łącznej pojemności 10,5 m³ (Spółka nie ma umów/porozumień zawartych z podmiotami na korzystanie z dodatkowych środków transportu wody pitnej), a w przypadku skażenia miejskiej sieci wodociągowej grawitacyjny spływ wody z tych zbiorników będzie niezasadny. Wskazać również należy na niemożność korzystania ze zbiorników retencyjno-wyrównawczych w przypadku skażenia sieci wodociągowej GPW doprowadzającej wodę do tych zbiorników.

(dowód: akta kontroli str. 119 – 122, 182 – 203)

1.5. Miejska sieć wodociągowa nie posiadała elementów zaliczanych do infrastruktury krytycznej, o której mowa w art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym¹⁶, jak również elementów podlegających ochronie, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia¹⁷.

(dowód: akta kontroli str. 93 – 95)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość.

Nieopracowanie dokumentacji dotyczącej zapewnienia zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej, pomimo wyznaczenia takiego zadania przez Naczelnika Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Katowice pismem z 24 września 2003 r. i Naczelnika Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Katowice pismem z 19 czerwca 2006 r.

Ocena cząstkowa

Spółka nie dysponowała pełną informacją o uwarunkowaniach dostaw wody w warunkach specjalnych, jak np.: charakterystyka zagrożeń dotyczących zapewnienia ciągłości dostaw wody wraz z oceną ryzyka ich wystąpienia, potrzeby w zakresie alternatywnych ujęć wody oraz materiałów i sprzętu technicznego niezbędnych na wypadek braku możliwości dostaw wody siecią wodociągową, w związku z brakiem dokumentacji dotyczącej zapewnienia zaopatrzenia w wodę w sytuacji kryzysowej.

¹⁵ Zbiorniki retencyjno-wyrównawcze GPW, z których transportowana była woda do miejskiej sieci wodociągowej to: „Murcki”, „Mikołów” i „Góra Wyzwolenia”. Zbiorniki te zabezpieczone były przed dostępem osób trzecich i zanieczyszczeniami. Istniała możliwość odcięcia zbiorników od układu wodociągowego. Ze zbiorników możliwy był grawitacyjny spływ wody do miejskiej sieci wodociągowej lub jej pobór za pomocą beczkowozów.

¹⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 1166 ze zm., zwana dalej „ustawą o zarządzaniu kryzysowym”.

¹⁷ Dz. U. z 2016 r., poz. 1432, zwana dalej „ustawą o ochronie osób i mienia”.

2. Przygotowanie do realizacji planów kryzysowych

2.1. W ramach przysposobienia miejskiej sieci wodociągowej do pracy w stanie stałej gotowości Spółka prowadziła kontrolę punktów zasilania sieci rozdzielczej za pomocą stałego monitoringu. Sprawdzanie zasuw i przepustnic przeprowadzano podczas: awarii sieci wodociągowej GPW lub miejskiej sieci wodociągowej, wymiany wodomierzy w studniach wodomierzowych, naprawy, regulacji i konserwacji reduktorów ciśnienia. Prezes Zarządu Spółki wskazał, że istniejącą dokumentację techniczną i eksploatacyjną sieci wodociągowej koryguje się na bieżąco w systemie GIS. Wyjaśnił, że właściwe funkcjonowanie sieci wodociągowej realizowane jest przez wymianę najbardziej awaryjnych odcinków sieci wodociągowej, stały monitoring sieci wyposażony w system wykrywania awarii, badania przepływu i ciśnienia wody, badania jakości wody oraz wymianę sprzętu technicznego.

(dowód: akta kontroli str. 99 – 102)

Prezydent Miasta nie zobowiązał Spółki do zapewnienia alternatywnych źródeł wody. Spółka nie posiadała studni awaryjnych, zbiorników wody pitnej lub innych alternatywnych ujęć wody. Pobór wody możliwy był jedynie z trzech zbiorników retencyjno-wyrównawczych GPW o łącznej pojemności 191 000 m³, co przedstawiono w pkt 1.4 wystąpienia pokontrolnego. Jednak Spółka nie posiadała żadnej umowy lub porozumienia z GPW na dostarczanie wody w warunkach specjalnych. Uwzględniając pojemność ww. zbiorników retencyjno-wyrównawczych, zakres czasowy pokrycia niezbędnego zapotrzebowania na wodę dla mieszkańców Katowic wynosił 44 doby, a minimalnego zapotrzebowania na wodę 89 dób¹⁸, przy założeniu korzystania z nich wyłącznie przez miasto Katowice. Wskazać jednak należy, że z tych zbiorników korzystały również gminy ościenne, m.in.: Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza, Mysłowice, Będzin, Czeladź, Siemianowice Śląskie, Piekary Śląskie, Chorzów, Świętochłowice, Bytom, Rybnik, Wodzisław Śląskie, Knurów, Rydułtowy, Czerwionka-Leszczyny.

Spółka posiadała cysternę samojedną o pojemności 6 m³ i dwie cysterny na przyczepie o pojemności 4 m³ i 0,5 m³. Zakupione w 2015 r. ww. cysterny posiadały świadectwo jakości zdrowotnej, wydane przez Państwowy Zakład Higieny stwierdzające, iż cysterny wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem nie stanowią zagrożenia dla zdrowia człowieka. Przy założeniu 10 zmian uwzględniających czas napełnienia i opróżnienia cystern, ilość wody możliwej do rozprowadzenia w ciągu doby kształtowała się na niskim poziomie 105 m³, co pokrywało 2,5% niezbędnego zapotrzebowania w wodę, w tym 4,1% wody zdatnej do picia, oraz 4,9% minimalnego zapotrzebowania w wodę, w tym 6,7% wody zdatnej do picia¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 119 – 122, 204 – 212, 226, 230, 235 – 236)

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że podejmowano działania w celu zabezpieczenia odbiorców Katowic w awaryjne źródła wody, jednak działania te okazały się nieskuteczne. Jak wskazał, w latach 2010 – 2013 realizowany był projekt mający na

¹⁸ Obliczeń dokonano w oparciu o wskaźniki podane w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego 2013/2015 (przypis nr 23): 15l na osobę/dobę jako niezbędne dostawy wody i 7,5l na osobę/dobę jako minimalne dostawy wody.

¹⁹ Dobowe zapotrzebowanie w wodę w warunkach ograniczonych dostaw, obliczone na podstawie liczby mieszkańców Katowic – bez uwzględnienia: zakładów przemysłu spożywczego, zakładów, których funkcjonowanie jest niezbędne dla zapewnienia ludności warunków do przetrwania, placówek służby zdrowia, zakładów użyteczności publicznej, urządzeń specjalnych do likwidacji skażeń, zwierząt hodowlanych i celów przeciwpożarowych – kształtowało się następująco: 4 280,3 m³ niezbędne dostawy wody, z tego: 2 568,2 m³ wody zdatnej do picia i 1 712,1 m³ wody przeznaczonej do podstawowej higieny, oraz 2 140,2 m³ minimalne dostawy wody, z tego: 1 569,5 m³ wody zdatnej do picia i 570,7 m³ wody przeznaczonej do podstawowej higieny. Spółka nie posiadała aktualnych danych w zakresie zapotrzebowania w wodę na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej. Obliczeń dokonano w oparciu o wskaźniki podane w Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego 2013/2015 (przypis nr 23): 15l na osobę/dobę jako niezbędne dostawy wody (9l wody zdatnej do picia i 6l wody przeznaczonej do podstawowej higieny) oraz 7,5l na osobę/dobę jako minimalne dostawy wody (5,5l wody zdatnej do picia i 2l wody przeznaczonej do podstawowej higieny).

celu pozyskanie awaryjnych źródeł zaopatrzenia w wodę dla miasta Katowice. Jego założeniem było ujmowanie wód dołowych z zasobów kopalń, ich uzdatnianie, a następnie wprowadzanie do istniejącego systemu sieci wodociągowej, co stanowić miało awaryjne źródło zaopatrzenia w wodę miasta Katowice. W sytuacji kryzysowej skażenia sieci wodociągowej, pobór wody mógłby nastąpić bezpośrednio ze stacji uzdatniania wody. Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił że, po przeprowadzonej analizie jakości wód dołowych w kopalniach węgla kamiennego w Katowicach, wytypowano kopalnię „Murcki – Staszic” Ruch „Boże Dary” jako najbardziej odpowiednie źródło ze względu na stabilność wód dołowych, ilość (ok. 10 000 m³ na dobę) oraz względy ekonomiczne produkowanej wody. Dodatkowo ważnym elementem był fakt, że w pobliżu stacji uzdatniania wody przebiega tranzytowy wodociąg Ø 600 mm należący do Spółki, a w latach 1992 – 1997 w KWK „Murcki – Staszic” funkcjonowała stacja uzdatniania wody Górnosląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach. Jak podał dalej, pomimo prowadzonych działań i rozmów z przedstawicielami Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. w Katowicach²⁰ KWK „Murcki – Staszic” i zaangażowania w realizację projektu, z uwagi na brak porozumienia stron, projekt został zawieszony. Do swoich wyjaśnień Prezes Zarządu Spółki dołączył projekt porozumienia z KHW, sporządzony we wrześniu 2014 r., w sprawie podjęcia współpracy w zakresie budowy stacji uzdatniania wody dołowej w KWK „Murcki – Staszic”.

(dowód: akta kontroli str. 103 – 116)

W dniu 17 stycznia 2017 r. Prezes Zarządu Spółki zwrócił się do KHW oraz Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. w Bytomiu z prośbą o wznowienie rozmów w zakresie zagospodarowania wód dołowych do celów pitnych z KWK „Murcki – Staszic”.

(dowód: akta kontroli str. 117 – 118)

2.2. W latach 2015 – 2016 wystąpiło 47 przerw w dostawie wody trwających ponad 12 godzin, z tego 3 przerwy planowane i 44 przerwy nieplanowane. O planowanych przerwach Spółka poinformowała m.in. Urząd Miasta Katowice, Straż Miejską, Państwową Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach, Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego, odbiorców wody, w tym spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, zakłady usługowe i użyteczności publicznej. Przyczynami przerw w dostawie wody były awarie sieci wodociągowej oraz planowane prace modernizacyjne (przerwy planowane). Spółka zorganizowała dla odbiorców dotkniętych skutkami przerw w dostawie wody zastępcze punkty poboru wody, tj. rozprowadzała wodę za pomocą cystern lub wodę butelkowaną o pojemności 5l.

Spośród 47 przerw w dostawie wody, 8 z nich trwało powyżej 24 godzin (nie dłużej niż 78 godzin). Liczba dotkniętych skutkami danej awarii trwającej powyżej 24 godzin kształtowała się od 0 do 7 osób. Spółka dla tych osób dystrybuowała wodę butelkowaną o pojemności 5l.

(dowód: akta kontroli str. 237 – 254)

Ocena cząstkowa

Spółka przysposobiła sieć wodociągową do pracy w stanie stałej gotowości. Pomimo braku zobowiązania Spółki do zapewnienia alternatywnych źródeł wody, Spółka podejmowała działania w celu zabezpieczenia awaryjnego zaopatrzenia w wodę.

²⁰ Zwanego dalej „KHW”.

3. Ochrona obiektów i urządzeń tworzących system zaopatrzenia w wodę

Opis stanu faktycznego

Spółka nie posiadała urządzeń służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę zaliczanych do infrastruktury krytycznej, o której mowa w art. 3 pkt 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, jak również podlegających ochronie, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie osób i mienia. Żadne urządzenia wodociągowe Spółki nie były ujęte w wykazie infrastruktury krytycznej prowadzonym przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, a także w prowadzonej przez Wojewodę Śląskiego ewidencji obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie.

W związku z powyższym NIK odstępuje od dokonania oceny w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 93 – 95)

IV. Uwagi

Uwagi

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²¹, zwraca uwagę na konieczność opracowania dokumentacji planowanych działań w celu zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 1 lutego 2017 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Witold Wilk
Gł. specjalista kontroli państwowej**

²¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.